

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗБУДОВИ ЄДИНОГО ВІДКРИТОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Psychological Basis of Development of a Unified Open Information Space
of Education in the Process of all Life Process

КОВАЛЕНКО Інна¹⁸

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
НАПН України, м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0001-5633-0234

E-mail: i_artemenko@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АДАПТАЦІЇ ЛЮДЕЙ ДО ВІДКРИТОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Розкрито поняття «інформаційний простір». У процесі дослідження визначено загрози інформаційного простору. Наголошено на необхідності формування й розвитку у людини безпекових адаптаційних механізмів, що підпадають під компетентність психологічної науки.

Ключові слова: інформаційний простір, загрози відкритого інформаційного простору, адаптаційні механізми захисту від маніпулятивного впливу.

***Psychological Principles of People's Adaptation to the Open Information Space Under Martial Law.** The concept of «information space» is revealed in the publication. In the course of the study, threats to the information space were identified. The author emphasizes the need for the formation and development of safe adaptation mechanisms in a person, which fall under the competence of psychological science.*

Keywords: Information Space, Threats of Open Information Space, Adaptive Protection Mechanisms Against Manipulative Influence.

Вступ. В умовах воєнного стану гостро постає питання щодо безпеки функціонування відкритого інформаційного простору та безпеки функціонування у ньому звичайних користувачів. Так, за даними пресслужби Держспецзв'язку, порівняно з 2022 роком у 2023 році в Україні зросла кількість кібератак майже на 16%. Загалом за рік було понад 2500 таких інцидентів. За даними урядової команди реагування на комп'ютерні надзвичайні події CERT-UA, 347 кібератак зафіксовано на уряд та урядові організації, 276 – на місцеві органи влади, 175 – на організації у секторі безпеки та оборони, 127 – комерційні організації. Ще 92 рази атакували енергетичний сектор, 81 – телеком, 38 – освітні установи, 32 – транспортна галузь, 30 – фінансовий сектор, 25 – ІТ-сектор, 15 – ЗМІ, 12 – медичні установи [3]. У відкритому інформаційному просторі дуже багато фейкової інформації і тролінгу. Тож можна говорити про загрозу для

¹⁸ ©КОВАЛЕНКО Інна (KOVALENKO Inna)

безпеки відкритого інформаційного простору для простого громадянина України, що нині є першочерговим питанням.

Нині питання інформаційної безпеки є складовою в цілому національної безпеки. Саме через цю призму розглянемо психологічні засади адаптації людини до відкритого інформаційного простору та проаналізуємо психологічні інструменти щодо адаптації українців у відкритому інформаційному просторі.

Мета, методи і підходи. Мета публікації – визначити основні психологічні засади адаптації до відкритого інформаційного простору в умовах воєнного стану. У процесі постановки проблематики дослідження використано комплекс загальнонаукових методів, зокрема теоретичні (аналіз і синтез із метою дослідження основних дефініцій дослідження) та емпіричні (контент-аналіз, інтент-аналіз).

Основні результати. Визначимось з основними дефініціями дослідження.

Інформаційний простір – це сукупність баз і банків даних, технологій їх ведення та використання, інформаційно-телекомунікаційних систем і мереж, які функціонують на основі єдиних принципів і за загальними правилами, що забезпечує інформаційну взаємодію організацій і громадян, а також задоволення їхніх інформаційних потреб [1]. Інформаційний простір є середовищем, в якому змінюється зміст таких процесів, як взаємодія в процесі спільної діяльності, конкуренція (через зміну змісту й характеру конкурентної боротьби між суб'єктами, що діють у ньому) [2]. Для продуктивного функціонування людини в умовах глобального інформаційного простору значної актуальності набувають питання адаптації до загроз інформаційного простору.

Згідно з Законом України «Про основи національної безпеки України», який втратив чинність відповідно до Закону № 2469-VIII від 21.06.2018, до джерел загроз і небезпек національним інтересам і національній безпеці в інформаційній сфері належать:

- прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації;
- поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії;
- комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм;
- розголошення інформації, яка становить державну та іншу таємницю, передбачену законом, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб та національних інтересів особи, суспільства та держави;
- намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації [4].

Одним з основних завдань психологічної науки в умовах воєнної агресії є формування і розвиток у людини безпекових адаптаційних механізмів, метою

яких є протистояння маніпулятивним впливам на суспільну свідомість. Серед таких адаптаційних механізмів є розвиток критичного мислення українців, гігієна особистих каналів отримання інформації, контроль соціальних зв'язків у соціальних мережах.

Висновки. На основі аналізу наукової літератури зроблено висновки про актуальність у воєнний період питань, пов'язаних з безпекою інформаційного простору, а також необхідність залучення психологічної науки до формування у населення України адаптаційних механізмів функціонування у відкритому інформаційному просторі, у якому існують загрози для суспільної свідомості.

До основних адаптаційних механізмів віднесено розвиток критичного мислення українців, гігієну особистих каналів отримання інформації, контроль соціальних зв'язків у соціальних мережах.

Список використаних джерел:

1. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність : навч. посіб. Київ : Ун-т «Україна», 2013. 416 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/l_1438_65304022.pdf (дата звернення 04.04.2024).
2. Дубняк К. А. Інформаційний простір: структура та функціональні параметри. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2015. № 4. С. 21–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2015_4_7 (дата звернення: 04.04.2024).
3. Названа кількість кібератак в Україні за минулий рік. *Слово і діло*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/01/31/novyna/suspilstvo/nazvana-kilkist-kiberatak-ukrayini-mynulyj-rik> (дата звернення: 04.04.2024).
4. Чудінова Н. В., Грицюк Ю. І. Інформаційна безпека України та види джерел загроз і небезпек. URL: <http://surl.li/srsxn> (дата звернення: 04.04.2024).

References:

1. Varenko V. M. Informatsiino-analitychna diialnist : navch. posib. Kyiv : Un-t «Ukraina», 2013. 416 s. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/l_1438_65304022.pdf (data zvernennia 04.04.2024).
2. Dubniak K. A. Informatsiinyi prostir: struktura ta funktsionalni parametry. *Derzhava ta rehiony. Seria: Sotsialni komunikatsii*. 2015. № 4. S. 21–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2015_4_7 (data zvernennia: 04.04.2024).
3. Nazvana killist kiberatak v Ukraini za mynulyi rik. *Slovo i dilo*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/01/31/novyna/suspilstvo/nazvana-kilkist-kiberatak-ukrayini-mynulyj-rik> (data zvernennia: 04.04.2024).
4. Chudinova N. V., Hrytsiuk Yu. I. Informatsiina bezpeka Ukrainy ta vydy dzherel zahroz i nebezpek. URL: <http://surl.li/srsxn> (data zvernennia: 04.04.2024).

